

471

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW: ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH, ZIEM ODZYSKANYCH ORAZ ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 22 listopada 1947 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Skarbu w sprawie norm obszarowych, szacunku, odliczenia od ceny na rzecz osadników wojskowych oraz spłaty należności za gospodarstwa, nadane na podstawie dekretu z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziem Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska.

Na podstawie art. 12 ust. 1, art. 21 ust. 3, art. 22 i 24 ust. 1 dekretu z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziem Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 279) zarządza się, co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego oznaczenia, odnoszą się do dekretu z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze

- a) na glebach należących do
- b) „ „ „ „
- c) „ „ „ „

2. Do I klasy szacunkowej zalicza się grunty I i II klasy gleboznawczej, do II klasy szacunkowej — grunty III i IV klasy gleboznawczej, do III klasy szacunkowej — grunty V i VI klasy gleboznawczej.

3. Podział gruntów na klasy gleboznawcze ustala się według tabeli klas gruntów, stanowiącej załącznik do niniejszego rozporządzenia.

4. Obszar lasu i wód w jednym gospodarstwie rolnym nie może przekraczać 4 ha.

§ 3. 1. Do gospodarstw hodowlanych zalicza się gospodarstwa, w których obszar pastwisk przekracza 30% ogólnego obszaru gospodarstwa.

2. Gospodarstwa hodowlane mogą być tworzone jedynie na gruntach, należących do III klasy szacunkowej (§ 2 ust. 2 i 3) oraz

rze Ziem Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 279)

§ 2. 1. W zależności od miejscowych warunków ekonomicznych (jak stopień uprzemysłowienia, odległość od rynku zbytu, stacji, kolei itp.), terenowych i klimatycznych należy stosować dla gospodarstw rolnych następujące normy obszarowe gruntów, obejmujące użytki rolne, lasy i wody:

I kl. szacunkowej	7 — 9 ha
II „ „	9 — 12 „
III „ „	9 — 15 „

na terenach górskich.

3. Obszar gospodarstw hodowlanych łączony z lasami i wodami nie może przekraczać 20 ha.

§ 4. Gospodarstwa istniejące już w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, odbiegające od norm, wskazanych w §§ 2 i 3, o obszar mniejszy niż 1 ha, mogą być utrzymane w dotychczasowym rozmiarze.

§ 5. 1. Poza użytkami rolnymi, lasami i wodami w rozmiarze określonym w art. 9, 10 i 11 przy uwzględnieniu §§ 2, 3 i 4 — w skład gospodarstw i działek mogą wchodzić nieużytki właściwe o obszarze nieprzekraczającym 30%, a dla gospodarstw hodowlanych 10% wszelkiego rodzaju użytków w tych gospodarstwach, bądź działkach.

2. Za nieużytki właściwe uważa się nieużytki w rozumieniu pkt E tabeli klas gruntów, wymienionej w § 2 ust. 3.

§ 6. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Ziem Odzycznych, a gdy chodzi o obszar b. Wolnego Miasta Gdańska — w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej, może w granicach norm obszarowych, określonych w art. 9—11, dopuścić na poszczególnych

terenach oraz w poszczególnych przypadkach zastosowanie innych norm obszarowych, niż ustalone w §§ 2—5.

§ 7. Za składniki gospodarstwa (działki) uważać należy wszystko, co się w gospodarstwie znajduje i stanowi własność Skarbu Państwa, jak budynki, inwentarze żywe, martwe itp.

§ 8. 1. Ustala się przeciętny urodzaj gruntów z 1 ha w kwintalach żyta według następującej tabeli:

Szacunkowa klasa gruntów	Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Wody, posiadające urządzenia rybne	Stawy i inne wody naturalne	Nieużytki
I	23	28	22	29	12	—
II	15	13	13	13	8	—
III	10	6	6	8	5	—
	—	—	—	—	—	0,5

2. Wody, nie nadające się do racjonalnej gospodarki rybnej szacuje się jak nieużytki.

§ 9. 1. Szacunek działek leśnych ustala się na podstawie szacunku gruntów pod lasem oraz drzewostanu.

2. Grunty pod lasem szacuje się w wysokości 50% normy, wskazanej w § 8, zaliczając je do takiego rodzaju gruntów, do którego są najbardziej zbliżone.

3. Wartość drzewostanu do lat 40 oblicza się w życie według kosztów zalesienia i utrzymania lasu.

4. Wartość drzewostanu powyżej 40 lat ustala się w wysokości 75% wartości użytkowej tego drzewostanu po potrąceniu kosztów uzyskania drewna.

§ 10. 1. Tereny torfowe nieeksploatowane lub o średniej miąższości torfu poniżej 0,5 m zalicza się do odpowiednich klas użytków rolnych i szacuje w myśl przepisów § 8.

2. Tereny torfowe eksploatowane o średniej miąższości torfu od 0,5 m do 1,5 m szacuje się w wysokości 13 kwintali żyta za 1 ha.

3. Tereny torfowe eksploatowane o średniej

miąższości torfu od 1,5 m wzwyż szacuje się w wysokości 28 kwintali żyta za 1 ha.

§ 11. 1. Grunty wchodzące w skład gospodarstw ogrodniczych szacuje się o 30—50% wyżej w stosunku od norm podanych w § 8.

2. Jednakże grunty, zajęte pod plantacje trwałe, na przykład szparagów, rabarbaru, truskawek i agrestu, szacuje się o 50 do 300% wyżej w stosunku do norm podanych w § 8.

§ 12. 1. Szacunek szklarni ustala się odpowiednio do powierzchni użytkowej pod szkłem, licząc za 1 m² tej powierzchni 60 kg żyta. Szklarnie kwiatowe szacuje się o 30% drożej. Szacunek ten ulega zmniejszeniu procentowo zależnie od stanu budynków, konstrukcji szklarniowej, stanu urządzeń ogrzewających i parapetów.

2. Szklarnie w miejscowościach odległych od miast, nie mające warunków do należytego wykorzystania, szacuje się w myśl zasad, podanych w ust. 1, ze zniżką do 50%.

3. Wartość materiału roślinnego szklarni ustala się na podstawie hurtowych cen rynkowych.

§ 13. 1. Szacunek inspektów ustala się zależnie

od stanu drewna i oszklenia okien, licząc za 1 m² okna inspektowego 5—8 kg żyta.

2. Wartość rozsąd wczesnych i warzyw ustala się według cen rynkowych.

§ 14. Szacunek sadów ustala się na podstawie szacunku użytków rolnych oraz wartości drzew owocowych. Wartość drzew ustala się w zależności od ich rodzaju, stanu i wieku.

§ 15. Wartość drzewek i krzewów w szkółkach ustala się według cen rynkowych, stosując zniżkę w wysokości 50%.

§ 16. Kultury specjalne, na przykład chmielniki i wikliny, przekraczające 0,25 ha, wyodrębnia się i szacuje w wysokości wartości przeciętnego rocznego przychodu.

§ 17. 1. Wartość zabudowań ustala się na podstawie szacunku dokonanego przez Powiatowy Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych według poziomu cen przyjętych do norm szacunkowych tego Zakładu z 1938 r.

2. Wartość zabudowań, należących do gospodarstw (działek), wymienionych w art. 9, 10 i 11, ustala się w wysokości 0,125 szacunku, wskazanego w ust. 1.

3. Wartość willi oraz zakładów przemysłowych, które mogą być przedmiotem nadania, ustala się w wysokości 0,20 szacunku, wskazanego w ust. 1.

§ 18. Wartość zabudowań zbyt dużych w stosunku do potrzeb gospodarstwa, ustalona w myśl przepisów § 17 ust. 2, może ulec obniżeniu, nie więcej jednak niż o 25%.

§ 19. Szacunek budynków zniszczonych obniża się stosownie do stopnia zniszczenia.

§ 20. Szacunek, ustalony w myśl przepisów §§ 17—19, przelicza się na żyto po cenie 17,5 zł za 1 kwintal żyta.

§ 21. Zapasy, nawozy, uprawy itp. szacuje się według miejscowych cen rynkowych w chwili oszacowania.

4) Trzoda chlewna.

Waga żywca 150 — 200 kg za 1 kg żywej wagi — 6 kg
 „ „ 100 — 150 kg za 1 kg żywej wagi — 5 kg
 „ „ do 100 kg za 1 kg żywej wagi — 4 kg

5) Owce, kozy, króliki
 według wagi za 1 kg . . . . . 2 kg

6) Drób.
 Kury, kaczki, gęsi, indyki i perliczki
 według wagi za 1 kg . . . . . 5 „

§ 22. Inwentarz żywy szacuje się w życie według następujących stawek:

1) Konie.

I Kategoria.

Zdrowe. Stan dobrej kondycji i utrzymania o proporcjonalnej budowie. Pełna wartość użytkowa. Wiek nie przekraczający 10 lat — 15 kwintali.

II Kategoria.

Zdrowe. Stan średniej kondycji i utrzymania. Dysproporcja budowy. Zmniejszona wartość użytkowa. Wiek nieprzekraczający 12 lat — 10 kwintali.

III Kategoria.

Konie, które nie odpowiadają warunkom I i II kategorii — 8 kwintali.

Młodzież I, II i III kategorii. Stan dobry zadawalający i słaby. Wiek do 1 roku — 1/4 wartości konia odpowiedniej kategorii.

Wiek od 1 do 2 lat — 1/2 wartości konia odpowiedniej kategorii.

Wiek od 2 do 3 lat — 3/4 wartości konia odpowiedniej kategorii.

2) Krowy.

I Kategoria.

Zdrowe. Stan dobrej kondycji i utrzymania. Głęboka i proporcjonalna budowa. Rasy czarno-białej, czerwonej, bądź innej mlecznej. Wiek nie przekraczający 10 lat. Waga żywa 400 — 550 kg — 12 kwintali.

II Kategoria.

Zdrowe. Stan średniej kondycji i utrzymania. Dysproporcja budowy. Wiek nie przekraczający 12 lat. Waga żywa 300—450 kg — 9 kwintali.

III Kategoria.

Krowy, które nie odpowiadają warunkom I i II kategorii — 7 kwintali.

Młodzież I, II i III kategorii. Wiek do 1/2 roku — 1 kwintal, od 1/2 do 1 1/2 roku — 1-3 kwintali, od 1 1/2 do 2 1/2 roku — 3-6 kwintali.

3) Krowy zarodowe szacuje się o 50% wyżej.

§ 23. Inwentarz martwy szacuje się w życie według następujących stawek:

1) Lokomobile małe cena za 1 HP	4 kwintali
2) Motory spalinowe za 1 HP	4 „
„ elektryczne za 1 K.W. i kg lub za 1 K.M. (HP i PS)	75 kg
3) Zniwiarki „Dehringa“, „M Cormick“ i podobne	9—12 kwintali
4) Kosiarki	6—8 „
5) Młocarnie duże, cepowe czyszczące z sortownikami o rozpię- tości młotnej 100 x 50 cm	45—52 „
6) Młocarnie węższe — odpowiednio mniej, odliczając po 4 kwint- tale za każde 10 cm szerokości	
7) Młocarnie szywtówki, bez wytrząsaczy o napędzie pasowym lub trybowym	6—8 „
8) Kieraty dwukonne lub czterokonne	5 „
9) Sieczkarnie dwukośne ręczne	2 „
„ trzykośne	3 „
„ Bentalowskie	5 „
10) Grabarki konne	4 „
11) Pasy do siana i słomy	7 „
12) „ do torfu ślimakowe (sznekowe)	6 „
13) Pługi dwuskośne, konne Nr 3 i 4	3 „
„ jednoskośne (koleśne)	1 ¹ / ₂ „
14) Brony ciężkie żelazne dwójki	2 „
„ „ trzyopolówki	2 „
„ „ sześciopolówki (zestaw)	2 „
„ łąkowe	1 ¹ / ₂ „
15) Obsypniki żelazne	1 „
16) Kultywatory 7 i 9-łapowe	3 „
17) Talerzówki konne motorowe	4—8 „
18) Kopaczki torfowe lub mechaniczne do ziemniaków	9 „
19) Świdry studzienne	1 ¹ / ₂ „
20) Drażki (sztangi) do świdrów według wagi za 1 kg	1 ¹ / ₂ „
21) Wypielacze trzyczędowe	4 „
22) „ wielorzędowe	6 „
23) Siewniki do 2 m szerokości	9 „
„ szersze, odpowiednio więcej, doliczając każde 50 cm szerokości po	1 ¹ / ₂ „
24) Miechy skórzane	1 „
25) Bączki metalowe	1 ¹ / ₂ „
26) Kowadła według wagi za 1 kg	2 kg
27) Cęgi, szcypce i inne narzędzia według wagi za 1 kg	1 „
28) Obrabiarki według wagi za 1 kg	1 „
29) Warsztaty stolarskie drewniane	1 kwintala
30) Dłuta różne za sztukę	4 kg
31) Piłki ręczne stolarskie za sztukę	8 „
32) Piły poprzeczne długości 1 m	20 „
33) „ mniejsze, odpowiednio mniej, obliczając na każde 10 cm długości	4 „
34) Toczarki piaskowce według wagi za 1 kg	1 ¹ / ₂ „
35) Łańcuchy różne według wagi za 1 kg	1 ¹ / ₂ kg
36) Łopaty, widły metalowe różnej wielkości według wagi za 1 kg	1 ¹ / ₂ „
37) Siekiery według wagi za 1 kg	3 „
38) Uprząż skórzana blankowa według wagi za 1 kg	13 „
39) Siodła angielskie według wagi za 1 kg	5 „
40) Wialnie	4 kwintale
41) Młynki	3 „
42) Sortowniki (tryjery)	5 „
43) Zmijki	2 „
44) Sortowniki do ziemniaków	5 „
45) Wagi dziesiętne tonowe i półtonowe	3—5 „
46) „ stolowe od 20—50 kg	1 ¹ / ₂ —1 „

47) Parniki do ziemniaków o pojemności 200 kg	2 1/2	„
Parniki do ziemniaków o pojemności 100 kg	2	„
Parniki do ziemniaków o pojemności 50 kg	1 1/2	„
48) Gnojowniki, śrutowniki	1	„
49) Wozy jednokonne	3	„
„ dwukonne	5	„
50) Bryczki	8	„

§ 24. Inwentarz żywy i martwy, nie wymieniony w §§ 22 i 23, szacuje się według jego wartości, stosując odpowiednio stawki wskazane w tych paragrafach.

§ 25. 1. Szacunek zużytych maszyn i narzędzi rolniczych obniża się odpowiednio do stopnia zużycia ustalonego w procentach.
2. Maszyny i narzędzia rolnicze, których zużycie wynosi ponad 50%, szacuje się jak złom według stawki 1 kg żelaza za 1 kg żyta.

§ 26. Osadnikowi wojskowemu, korzystającemu z pierwszeństwa, przewidzianego w art. 18 ust. 1 pkt 1, odlicza się od ceny gospodarstwa 250 kwintali żyta.

§ 27. 1. Klasyfikację gleboznawczą oraz szacunek gruntów przeprowadza mierniczy, wyznaczony przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

2. Czynności, wymienione w ust. 1, mogą być również dokonane przez odpowiednio wykwalifikowane osoby, wyznaczone przez powiatową władzę administracji ogólnej.

3. W razie potrzeby powiatowa władza administracji ogólnej powołuje rzeczoznawców.

4. Z czynności klasyfikacyjno-szacunkowych sporządza się szczegółowy protokół oraz załącza do niego szkic z oznaczeniem granic poszczególnych klas gruntów.

5. Jeżeli istnieją mapy lub inne dowody pomiarowe z uwidocznioną na nich klasyfikacją, ustalenie klas gruntów i konturów klasyfikacyjnych może być dokonane na podstawie tych dowodów.

§ 28. Szacunku budynków, inwentarzy żywych i martwych oraz zapasów nawozów, upraw itp. dokonują osoby, wymienione w § 27 ust. 1 i 2.

§ 29. Szacunek wszelkich składników gospodarstwa, nieobjętych niniejszym rozporządzeniem, ustala się według przeciętnych cen rynkowych.

§ 30. Szacunek składników gospodarstwa, ustalony według przeciętnych cen rynkowych tych

składników, przelicza się na żyto według przeciętnych cen rynkowych żyta.

§ 31. 1. Zaliczki na poczet należności za nadane gospodarstwa (działki) należy pobierać przed przeniesieniem prawa własności tych gospodarstw (działek) na zasadach i w trybie, jakie ustali zarządzenie Ministrów: Rolnictwa i Reform Rolnych, Ziemi Odzyskanych oraz Administracji Publicznej, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

2. Spłatę należności za nadane gospodarstwo (działki) po potrąceniu wymierzonych zaliczek rozkłada się na 20 równych rat rocznych, płatnych 1 października każdego roku.

3. Nabywcy mogą spłacać należność w życie lub w gotówce według przeciętnych wolnorynkowych cen żyta, ustalonych przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

4. W razie zwłoki w uiszczeniu przypadających do zapłaty rat, pobiera się odsetki zwłoki w wysokości 6% w stosunku rocznym.

§ 32. 1. Osadnikom, którzy:

a) otrzymali gospodarstwa (działki) bez zabudowań,

b) otrzymali gospodarstwa (działki) z zabudowaniami zniszczonymi ponad 30%,

c) otrzymali gospodarstwa, określone w art. 9, a w chwili wydania aktu nadania nie posiadali niezbędnego inwentarza żywego,

umarza się należność, przypadająca z rat, określonych w ust. 2, do wysokości 75% wartości udowodnionych wkładów na budowę lub remont budynków, na zakup inwentarza bądź na inne inwestycje, a jeżeli osadnik został przyjęty na członka spółdzielni parcelacyjno-osadniczej w czasie do końca 1948 r. — do wysokości pełnej wartości wymienionych wkładów.

2. Umorzenie następuje:

a) w przypadku, określonym w pkt a) ust. 1 — z pierwszych 5 rat,

b) w przypadku, określonym w pkt b) ust. 1 — przy zniszczeniu zabudowań od 30 do 50% — z pierwszych 3 rat, a przy zniszczeniu zabudowań ponad 50% — z pierwszych 5 rat,

- c) w przypadku, określonym w pkt c) ust. 1 — z pierwszych 2 rat.
3. Osadnikom, którzy doznali klęsk żywiołowych, można umorzyć jedną ratę należności, płatną w terminie, przypadającym bezpośrednio po doznaniu klęski.
4. Osadnicy, posiadający poza obszarem Ziemi Odzyskanych majątek nieruchomy, którego wartość wystarcza na pokrycie bieżących rat, nie korzystają z ulg, przewidzianych w ust. 1 i 2, chyba że należą do spółdzielni parcelacyjno-osadniczych bądź też otrzymali gospodarstwa (działki) bez zabudowań.
- § 33. 1. Niezależnie od przepisów § 32 nabywcom działek rybackich umarza się należności za te działki do wysokości udowodnionych wydatków, poczynionych w okresie pierwszych 5 lat od daty aktu nadania na kupno, wykonanie lub naprawę sprzętu rybackiego oraz na urządzenie wędzarni, warsztatów naprawy łodzi i kutrów, warsztatów sieciarskich i innych niezbędnych do wykonywania rybołówstwa i prowadzenia przetwórstwa rybnego.
2. Umorzenie, przewidziane w ust. 1, następuje z zastrzeżeniem jego cofnięcia w razie wyzbycia się przez osadnika sprzętu rybackiego lub urządzeń, wymienionych w tym ustępie, przed upływem 5 lat od daty umorzenia należności.
- § 34. 1. W przypadkach trudności płatniczych, wywołanych wyjątkowymi okolicznościami, jak: nieurodzaj, pożar, śmierć, ciężka choroba, mogą być udzielone ulgi w spłacie zapadłych należności.
2. Ulgi te polegają na odroczeniu terminu płatności raty na okres do 2 lat lub rozłożeniu zapadłej raty na terminy płatności rat następnych, przypadających w okresie 3 lat.
3. Odroczenie lub rozłożenie na raty może objąć najwyżej dwie raty.
4. Za czas odroczenia lub rozłożenia na raty nie pobiera się odsetek zwłoki.
- § 35. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
- Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
w z. *Stanisław Tkaczow*
- Minister Ziemi Odzyskanych:
w z. *Józef Dubiel*
- Minister Administracji Publicznej:
Edward Osóbka-Morawski
- Minister Obrony Narodowej:
Michał Żymierski
Marszałek Polski
- Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski

Załącznik do rozporządzenia Ministrów: Rolnictwa i Reform Rolnych, Ziemi Odzyskanych oraz Administracji Publicznej z dnia 22 listopada 1947 r. (poz. 471).

TABELA KLAS GRUNTÓW

A. Grunty orne.

(Ziemie pod polami uprawnymi, sztucznymi pastwiskami, sadami i ogrodami, jak również pod budynkami i podwórzami).

Klasa I. Grunty orne najlepsze.

Grunty bardzo zasobne w składniki odżywcze, łatwe do uprawy, ciepłe, czynne, o czynnym podglebiu, umożliwiającym nawet bardzo głęboką orkę, przepuszczalne, lecz dostatecznie wilgotne, przewiewne, nie zaskorupiające się, zawierające zazwyczaj znaczne ilości próchnicy słodkiej. Melioracyjnie wymagają. Dają nawet w warunkach średniej kultury wysokie plony najszlachetniejszych roślin, wymagających głębszego zakorzenienia się.

Do klasy tej należy zaliczyć np. wybitnie dobre kawałki gleb następujących:

- a) mady chude, średnio ciężkie, położone tak wysoko, że nie zamakają podczas wylewów rzeki, w której dolinie leżą. Warstwa mady, gruba co najmniej na 1 m, spoczywa na podłożu piaszczystym;
- b) niektóre czarnoziemy stepowe, leżące na podłożu lessowym i niektóre czarnoziemy stepowe zdegradowane (pozbawione znacznej ilości próchnicy), na lessach grubości od 1 — 1,5 m, leżące średnio wysoko na podłożu piaszczystym. Próchnica tych gleb słodka;
- c) najlepsze lessy całkowite;

Klasa II. Grunty orne bardzo dobre.

Grunty, zbliżone właściwościami do gruntów klasy I, posiadające nieco gorsze warunki fizyczne, a więc mniej przepuszczalne i przewiewne. Nieco trudniejsze do uprawy. Stosunki wilgotnościowe trochę gorsze. Spadki, o ile występują, są łagodne. Udają się na nich wszelkie warzywa.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) mady chude (o ile nie są z materiału karpackiego), średnio ciężkie, zamakające na krótki okres czasu podczas wylewów. Grubość mady co najmniej 1 m. W podłożu piasek;
- b) czarnoziemy stepowe lessowe, na warstwie lessowej łącznej grubości co najmniej jednometrowej, leżące na lessie, piasku lub żwirze;
- c) lessy głębokie i najlepsze z płytkich, ale grubości ponad 70 cm;
- d) czarne ziemie (pochodzenia bagiennego) na przepuszczalnym podłożu;
- e) najlepsze kawałki dobrze położonych biellic mocnych szczyrków i glin — zmeliorowane;
- f) najlepsze rędziny (borowiny) — głębokie ponad 0,5 m.

Klasa III. Grunty orne dobre.

Grunty cechuje mniejszy wybór roślin uprawnych z powodu warunków fizycznych, chemicznych lub topograficznych, gorszych od tych, które posiadają grunty klasy I i II.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) lessy naźwirowe, napiaskowe, nawapieniowe, które nie dochodzą do 1 m grubości, ale przenoszą 50 cm;
- b) lepsze biellice, gliny i szczyrki mocne — co najmniej 1 m grube, na przepuszczalnych podłożach;
- c) piaski nalessowe i nabielicowe — głębokie na 50 cm.

Gleby, wymienione w pkt a), b) i c), są to gleby przepuszczalne, przewiewne, ciepłe, mocno czynne, stąd podobne do klasy I, lecz bardziej gruboziarniste i na suszę mniej wytrzymałe. Spadki, o ile występują, są łagodne. Do uprawy łatwe;

- d) grunty nadrzeczne nisko położone, mniej spójne, niż w klasie II, przepuszczalne,

często podmakające, ale w razie odpływu wód rzecznych mogą być za suche;

- e) grunty wapienne i marglowe, głębokie od około 30—50 cm, przepuszczalne i przewiewne, lecz bardzo wrażliwe na suszę i nadmiar wilgoci atmosferycznej, wymagające większej ilości sprzężaju na jednostkę uprawną dla konieczności szybkiego wykonania robót. Leżą wysoko na podłożu wapiennym;
- f) grunty torfowe najlepsze, zmeliorowane, zawierające dużo części mineralnych, części zaś roślinne są w stanie daleko posuniętego rozkładu (włókien roślinnych nie widać). Grunty, zawierające mniej części mineralnych i części roślinne mniej rozłożone, zaliczane są do klas niższych;
- g) najlepsze grunty podgórskie, płaskie bądź z łagodną wystawą południową lub południowo-zachodnią, nie wyżej położone jak 300—400 m nad poziom morza.

Klasa IV. Grunty orne średnie.

Grunty rolniczo średnio dobre w swym stanie naturalnym, bez ulepszeń fizycznie wadliwe i zawodne.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) grunty lekkie, więcej piaszczyste, przepuszczalne tzw. lekkie szczyrki, leżące na lżejszym mniej zwięzłym podłożu, lecz z dużą ilością części pyłowych w warstwie glebowej, o dobrze uformowanej warstwie próchnicznej grubości około 30 cm;
- b) gliny ciężkie, biellice, ily właściwe, szczyrki mocne na nieprzepuszczalnych podłożach — nie zmeliorowane;
- c) lessy: naglinowy mocny i nałowy. Nie zmeliorowane.

Gleby wymienione w pkt b) i c) są gruntami z podłożem mało przepuszczalnym, mało przewiewnym, mało czynnym. Ciężkie do uprawy. Spiekają się mocno od upałów i tworzą bryły trudne do rozbicia, a uprawiane na mokro mażą się;

- d) grunty wapienne i marglowe o małym zasobie materii organicznej, spoczywające na podłożu wapiennym, płytsze jak w klasie III, stąd więcej cierpiące od suszy;
- e) grunty sapowate, podmokłe ciężkie lub zimne;

- f) grunty torfowe bardzo dobre, zmeliorowane, zawierające dość dużo części mineralnych; części roślinne są w stanie dość daleko posuniętego rozkładu (włókien roślinnych nie widać lub można rozróżnić tylko poszczególne włókna roślinne);
- g) grunty okolic podgórskich, dość głębokie, o łagodnych spadkach i łatwym dostępie; ciężkie, zimne, nieprzepuszczalne i nieprzewiewne; melioracyj wymagają. Trudności sprzętu wobec znacznych opadów;
- h) gorsze odmiany czarnoziemów lessowych i ilowych czarnoziemów podgórskich.

Klasa V. Grunty orne słabe.

Grunty na ogół ubogie, a wskutek tego zawodne i nieurodzajne.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) grunty drobno piaszczyste, głębokie, często za suche. Do uprawy łatwe;
- b) grunty ilowate, żelaziste z niebieskimi i rdzawymi plamami, nieprzewiewne, na nieprzepuszczalnym podłożu; grunty sapowate, podmokłe, ciężkie lub zimne, do melioracyj trudne lub nie nadające się wcale;
- c) grunty wapienne i marglowe, płytkie z bardzo małą ilością części gliniastych, ze znaczną ilością kamieni wapiennych, ubogie w materię organiczną;
- d) grunty torfowe, dobre, zmeliorowane, zawierające mało części mineralnych; części roślinne są mało rozłożone (można rozróżnić włókna roślinne). Plony mniej pewne niż na gruntach klasy IV;
- e) grunty okolic podgórskich i górskich, dość płytkie, dość kamieniste bądź więcej strome i mniej dostępne niż w klasie IV.

Klasa VI. Grunty orne najslabsze.

Grunty dają plony bardzo niskie lub bardzo niepewne. Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) grunty zupełnie piaszczyste, niespójne, zwiewne, suche, bardzo ubogie w materię organiczną. Należą tu piaski suche, bardzo płytkie lessy leżące na żwirze, piasku lub bezpośrednio na opoce, i także płytkie bielice i rędziny;
- b) grunty piaszczyste, mało zasobne, podmokłe, zimne wskutek wysokiego po-

ziomu wód gruntowych; sapowate, często ze sporą zawartością storfiałej próchnicy (grunty przytorfowe);

- c) grunty górskie, płytkie, trudno dostępne bądź strome, kamieniste albo w położeniu uniemożliwiającym uprawę oziminy;
- d) wszelkie rodzaje gruntów ornych, które z jakichkolwiek powodów (np. glebowych, stosunków wodnych lub nachylenia terenu) nie mogą być zaliczone do klas wyższych.

B. Łąki.

Łąki są zaliczane do poszczególnych klas na podstawie średniej rocznej ilości i jakości zbieranego siana. Jako czynniki wtórne, wpływające na zaliczenie do klas wyższych lub niższych, powinny być brane pod uwagę: poziom wód gruntowych, zalewność, jakość gruntów, dostęp i łatwość sprzętu, potrzeba i możliwość wykonania melioracyj, stan kultury i stopień pielęgnacyj.

Klasa I. Łąki najlepsze.

Łąki, stale przynajmniej trzykośne, o glebie zasobnej w składniki odżywcze, przepuszczalnej i przewiewnej. Położenie dostępne w każdej porze roku, powierzchnia równa, umożliwiająca wszelkie prace maszynowe. Poziom wód gruntowych korzystny. Zbiór siana co najmniej 60 q z 1 ha. Siano składa się z najszlachetniejszych traw słodkich i roślin motylkowych, prawie zupełnie bez chwastów łąkowych.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) łąki nadrzeczne i polne, zasilane naturalnymi zalewami, żyzną wodą z rzek i pól, przy czym zalewy przychodzą w porze odpowiedniej i woda nie pozostaje na łące zbyt długo, mając odpowiedni odpływ; melioracyj nie wymagają;
- b) łąki mineralne, zmeliorowane, nawadniane, przy czym możliwe jest doprowadzanie w miarę potrzeby do każdej parceli dostatecznej ilości żywej i ciepłej wody.

W klasie I występują szlachetne trawy słodkie, jak: rajgrasy, kostrzewy, wyczyniec łąkowy, owsiki oraz rośliny motylkowe, jak koniczyny, komonica, lucerna chmielowa, itp. Wśród traw nie ma wartościowej, grubej i kwaśnej flory, skrzypów, trzciny, sitowia, turzycy, mchów itp.

Klasa II. Łąki bardzo dobre.

Łąki stale dwu lub czasami wielokośne o własnościach gleby, w położeniu i powierzchni, jak

w klasie I. W warunkach sprzyjających poziom wód odpowiedni, jakość siana zbliżona do jakości na łąkach klasy I; w warunkach nie sprzyjających poziom wody za niski lub za wysoki, jakość siana gorsza lub ilość mniejsza, jednakże nie mniej niż 40 q z 1 ha.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) łąki nadrzeczne i polne, użyźniane przez naturalne zalewy, przy czym zalewy bywają czasem w porze niewłaściwej, przeszkadzając w sprzęcie siana lub też odpływ nie jest zupełnie dostateczny i woda miejscami stoi za długo;
- b) łąki torfowe zmeliorowane z materia organiczną w stanie daleko posuniętego rozkładu (jak w klasie III gruntów ornnych), posiadające urządzenia do dowolnego doprowadzania świeżej wody i regulowania jej poziomu;
- c) łąki mineralne zmeliorowane, z urządzeniami, pozwalającymi na dowolne regulowanie nawodnienia nie wszystkich poszczególnych parcel lub też nawodnienia wodami mniej żyznymi niż w klasie I.

Klasa III. Łąki dobre.

Łąki stale dwukośne, gleba o własnościach fizycznych i chemicznych gorszych niż w klasie I i II. Powierzchnia równa; zbiór siana średnio ponad 25 q z 1 ha, przy czym obok traw szlachetnych występuje znaczna ilość traw nieszlachetnych oraz chwastów.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) łąki polne, nieużyźniane zalewami z pól, w latach suchszych poziom wód za niski, wydajność siana mniejsza; w latach mokrych wydajność większa, jakość gorsza. Dostęp łatwy;
- b) łąki nadrzeczne lub nadjeziorne, niezalewane lub z niedostatecznym odpływem; w latach mokrych poziom wód za wysoki; ilość siana większa, lecz jakość gorsza; w latach suchych ilość siana mniejsza, lecz jakość lepsza. Dostęp utrudniony tylko w razie długotrwałych deszczów;
- c) łąki torfowe zmeliorowane, z materia organiczną bardzo lub w znacznej części rozłożoną i wskutek tego dość przepuszczalne, posiadające urządzenia do spiętrzania wody gruntowej lub też łąki z urządzeniami, jak w klasie II, jednak z mniej rozłożoną materia organiczną;

- d) łąki podgórskie i niżej położone, lepsze łąki górskie; łąki sztuczne lub naturalne, zmeliorowane i przynoszące odpowiedni zbiór siana mogą być zaliczane do klasy II.

Klasa IV. Łąki średnie.

Łąki przeważnie jednokośne.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) łąki zbyt suche o glebie przepuszczalnej, mało zasobne, nadające się raczej pod uprawę rolną. Poziom wód gruntowych zbyt niski. Łąki dostępne, o powierzchni mniej więcej równej. Urodzaj siana w latach suchych obniża się do 10 q z 1 ha, w latach mokrych może się znacznie podnieść. Siano może być średnie lub nawet dobrej jakości;
- b) łąki mogące, ze względu na wydajność i jakość siana, być zaliczone do klas wyższych, lecz na których sprzęt jest znacznie utrudniony z powodu nierówności powierzchni, obecności krzaków lub kamieni, jako też do których jest utrudniony dostęp lub podlegają one częstym powodziom;
- c) łąki torfowe, zmeliorowane, z materia organiczną mało rozłożoną, posiadające urządzenia do spiętrzania wody gruntowej, jednakże z małym zasięgiem podsiąkania wody wskutek małej przepuszczalności torfu lub też łąki torfowe o roślinności gorszej jakości niż w klasach wyższych;
- d) łąki górskie wyżej położone lub mniej dostępne.

Klasa V. Łąki słabsze.

Łąki przeważnie jednokośne.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) łąki zbyt mokre, poziom wód gruntowych zbyt wysoki, dostęp często utrudniony, z reguły sprzęt ręczny. Zbiór siana dość obfity, lecz lichej jakości, składający się w przeważającej ilości z roślin grubych i kwaśnych;
- b) łąki śródleśne, zacięzione bądź zachwaszczone florą leśną nawet w dobrych stosunkach wilgotnościowych.

Wśród flory klasy V spotykają się na łąkach, wymienionych w pkt a), obficie skrzypy,

trzciny, sitowia, turzyce i mchy, a na łąkach, wymienionych w pkt b), częstokroć zaclawienie florą leśną.

Klasa VI. Łąki najslabsze.

Łąki liche jednokośne.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

- a) łąki na glebach bagiennych. Dostęp utrudniony; sprzęt ręczny; wywożenie siana bardzo uciążliwe, często możliwe tylko w pewnych porach roku; należą tu między innymi wierzchowiny wód otwartych i zamkniętych (o ile kosi się na nich trawę), moczary nad brzegami rzek i jezior lub na drodze wód, wybijających się stale na powierzchnię oraz w bagnistych kotlinach bezodpływowych. W latach wyjątkowo mokrych zbiór może być zupełnie uniemożliwiony. Zbiór siana może być dość znaczny, lecz jest ono bardzo liche, składające się wyłącznie z roślin grubych i kwaśnych, i nadaje się więcej na podściół;
- b) wszystkie pozostałe łąki, które z jakichkolwiek bądź powodów nie mogą być zaliczone do klas wyższych.

Wśród flory klasy VI obficie występują skrzypy, trzciny, sitowie i mchy. Zjawiają się chwasty trujące.

C. Pastwiska.

Pastwiska są zaliczane do poszczególnych klas na podstawie średniej wydajności i jakości paszy. Jako czynniki wtórne, wpływające na zaliczenie do klasy wyższej lub niższej, winny być brane również pod uwagę: rodzaj gleby, warunki klimatyczne i stosunki wodne gruntu, potrzeba i łatwość melioracji, stan kultury i stopień pielęgnacji, ukształtowanie i wystawa terenu oraz bliskość wodopoju naturalnego.

Klasa I. Pastwiska najlepsze.

Pastwiska na pierwszej jakości gruntach mineralnych (jak I i II klasa gruntów orných), posiadające odpowiednie stosunki wilgotnościowe z odpowiednim poziomem wód gruntowych bądź wskutek dostatecznej ilości (powyżej 600 mm rocznie) i odpowiednio rozłożonych opadów atmosferycznych, bądź też na skutek celowych zabiegów melioracyjnych. Okres wypasu co najmniej pięcimiiesięczny, bez przerw w tym okresie. Powierzchnia równa, pastwisko łatwo-

dostępne. Roślinność szlachetna typowo pastwiskowa, wystarczająca do dobrego wyżywienia 3 — 4 krów (łącznie około 1300 kg żywej wagi) na 1 ha bez dożywienia przez cały okres wypasu.

Klasa II. Pastwiska bardzo dobre.

Od pastwisk I klasy różnią się:

- a) bądź nieco mniejszą zasobnością gleby, czy gorszymi jej warunkami fizycznymi;
- b) bądź też nieco gorszymi stosunkami wilgotnościowymi, czy to z powodu mniejszej ilości (około 600 mm rocznie) lub gorzej rozłożonych opadów, co może powodować w niesprzyjających warunkach krótkie przerwy w okresie pasania, czy też wskutek niemożności dostarczenia wody przez istniejące urządzenia melioracyjne wszystkim parcelom według potrzeby. Jakość paszy taka sama, jak na pastwiskach klasy I, lecz ilość przeciętnie mniejsza, umożliwiającą dobre wyżywienie do 3 krów (łącznie około 1000 kg żywej wagi) na 1 ha bez dożywienia przez cały okres wypasu.

Klasa III. Pastwiska dobre.

Gleba o własnościach fizycznych i chemicznych gorszych niż w klasie I i II (jak w średnich klasach gruntów orných). Pastwiska dostępne o równej powierzchni. Ilość paszy dostateczna do dobrego wyżywienia średnio 2 do 3 krów (łącznie około 800 kg żywej wagi) na 1 ha bez dożywienia przez cały okres wypasu. Jakość paszy dobra, przy czym jednak obok najszlachetniejszej roślinności pastwiskowej występuje mniej szlachetna i chwasty:

- a) pastwiska na gruntach bardziej zwiezłych z niewysoką (około 550 mm rocznie) ilością opadów lub na lżejszych o większej ilości opadów (około 600 mm rocznie). Poziom wód gruntowych w dużym stopniu zależny od warunków atmosferycznych. W latach wilgotniejszych porost roślinności bujniejszy, jakość lepsza, w latach suchszych porost słabszy i dłuższe przerwy w pasaniu;
- b) pastwiska na gruntach dość żyznych, o za wysokim normalnie poziomie wód gruntowych, powodującym w latach wilgotniejszych możliwość uszkodzenia darni przez pasące się zwierzęta i gorszą jakość paszy skutkiem dość znacznej przy mieszki chwastów. W latach suchszych jakość paszy lepsza, ale ilość mniejsza i możliwość przerw w okresie pasania.

- Pastwiska o lepszych stosunkach wilgotnościowych i zalewane żyznymi wodami, przy czym zalewy nie powodują dłuższej przerwy w pasaniu, mogą być zaliczone, zależnie od swej wydajności, do klasy II;
- c) pastwiska na gruntach torfowych, jak w klasie IV gruntów ornych;
- d) pastwiska górskie z okresem wypasania krótszym niż $3\frac{1}{2}$ miesiąca, łatwo dostępne i prawie nie kamieniste.

Klasa IV. Pastwiska średnie.

Pastwiska wymagające do normalnego użytkowania melioracji, dostarczające paszy do dobrego wyżywienia 1 — 2 krów (łącznie około 500 kg żywej wagi) na 1 ha bez dożywienia przez cały okres wypasu, powierzchnia mniej więcej równa; znajdują się krzaki, kamienie i kępy;

- a) pastwiska na gruntach średnich jakości, o małej przeciętnej ilości opadów (mniej niż 550 mm rocznie) i zbyt niskim poziomie wody gruntowej. Pasza może być średniej lub nawet dobrej jakości. Ilość niewielka. Ze względu na duże przerwy w okresie pasania, nadają się raczej pod uprawę rolną;
- b) pastwiska na gruntach torfowych, analogicznych do zaliczonych do klasy V gruntów ornych.

Klasa V. Pastwiska słabsze.

Pastwiska, dostarczające paszy do dobrego wyżywienia 1 krowy na 1 ha, bez dożywienia przez cały okres wypasu. Znajdują się krzaki i kamienie:

- a) pastwiska na gruntach lżejszych o za wysokim normalnie poziomie wód gruntowych. W latach wilgotniejszych pasanie utrudnione z powodu psucia się darni. Liczne kępy śmiatki darniowego; w paszy przeważają rośliny nieodpowiednie. W latach suchszych łatwiejsze pasanie i jakość paszy lepsza;
- b) pastwiska górskie, o gorszej jakości traw niż na zaliczonych do klasy III i trudniej od nich dostępne, więcej kamieniste, jednak możliwe do normalnego wypasania lub z okresem wypasu krótszym niż $3\frac{1}{2}$ miesiąca.

Klasa VI. Pastwiska najslabsze.

Pastwiska, na których nie może znaleźć pełnego wyżywienia 1 krowa na 1 ha. Melioracje potrzebne, lecz często utrudnione:

- a) pastwiska na glebach lekkich, za suchych, mało również stosowanych pod uprawę. Roślinność nikła, jakość paszy licha;
- b) pastwiska na glebach bagiennych. Często nie można pasać na całej powierzchni. Jakość paszy zupełnie licha. Pastwiska bywają częściowo wykoszane, dając siano zdadne raczej na podściół;
- c) pastwiska, które z jakichkolwiek bądź powodów nie mogą być zaliczone do klas wyższych (np. strome stoki).

D. Grunty pod wodami.

(Ziemie pod wodami, nadającymi się do racjonalnej gospodarki rybnej).

Klasa I. Grunty pod wodami najlepsze.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające jako naturalną glebę dna grunty zaliczone do klasy I gruntów ornych.

Klasa II. Grunty pod wodami bardzo dobre.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające jako naturalną glebę dna grunty zaliczone do klasy II gruntów ornych, do klasy III opisanych w pkt d) i e) oraz do klasy IV w pkt b) i c).

Klasa III. Grunty pod wodami dobre.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające jako naturalną glebę dna grunty zaliczone do klasy III gruntów ornych, opisanych w pkt a), b), c), f) i g), oraz do klasy IV, opisanych w pkt d) i h).

Klasa IV. Grunty pod wodami średnie.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające jako naturalną glebę dna grunty zaliczone do klasy IV gruntów ornych, opisanych w pkt a), e), f) i g).

Klasa V. Grunty pod wodami słabe.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające jako naturalną glebę dna grunty zaliczone do klasy V gruntów ornych.

Klasa VI. Grunty pod wodami najslabsze.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające jako naturalną glebę dna grunty zaliczone

do klasy VI gruntów ornych, oraz grunty pod wodami otwartymi.

Obniża się klasyfikację o jedną klasę w przypadkach, gdy zachodzi jeden z następujących warunków:

- 1) dno jest nierówne, nie dające się osuszyć zapomocą normalnych środków;
- 2) zbiornik wody ma zlewnię z przewagą lasów, torfowisk, kwaśnych łąk, bagien, co wpływa na kwasowość wody;
- 3) zbiorniki wód zasilane są przeważnie ze źródeł, położonych bezpośrednio przy zbiornikach wód (nie dotyczy to stawów pstrągowych);
- 4) przepływ wód jest nieunikniony;
- 5) nadmiar wód (burzowych, z wylewów rzek czy strumieni itp.);
- 6) dopływ wód jest niedostateczny (sezonowy);

7) nadmierna przesiąkliwość dna.

W przypadku zbiegu dwóch lub więcej czynników wyżej wymienionych można obniżyć klasyfikację o dwie klasy, nie niżej jednak, jak do klasy VI.

E. Nieużytki właściwe.

Do nieużytków właściwych zalicza się lotne piaski, bagna, mokradła, rojsty, strome stoki i parowy, niemożliwe do użytkowania jako grunty orne, leśne, łąki lub pastwiska, skały, szutrowiska, okopy, doły po żwirze, torfie, glinie, piasku itp. oraz grunty pod wodami otwartymi lub zamkniętymi w rozumieniu obowiązujących przepisów rybackich, o ile wody te nie nadają się do racjonalnej gospodarki rybnej.